

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYRE:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlévtér (városház,
földszint 7. sz. léde küldendők
a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirdete-
sek.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A vármegyeház telkére bekebelezett korlátozási jog története.

Régez huzódó vitás ügyben döntött városunk legutóbb tartott bizottsági közgyűlése, midőn kevés szótöbbséggel kimondta, hogy a városnak, a város tulajdonát képezett s visszazállás feltétele mellett a vármegye tulajdonába átbocsátott vármegyei székházi telkekre bekebelezett jogát törli. Igaz, hogy hozott határozatában majdnem ugyanazt mondja, ami a régi feljegyzésben volt, mégis a bizottsági tagok közül többen abban a nézetben vannak, hogy a régi, vagyis visszazállási jog törtétele ellene van a város érdekeinek és ebből a meggyőződésükből kifolyólag a közgyűlési határozatot meg fogják felebbezni.

Ez a tervezett felebbezés jogos és igen könnyen megérthető:

Jogos! mert a vármegye mit sem veszített volna, ha a vármegye alakulása alkalmából keletkezett s kétoldalú szerződésen alapuló visszazállási jog a vármegyeház telkén megmarad, mert valamint harminchárom éven keresztül Debreczen sz. kir. város nem háborgatta a vármegyét visszazállási jogával, úgy e tekintetben nem kellett volna aggódnia a jövőben sem, mert annyit csak el lehet hinni a városnak, mint erkölcsi testületnek, hogy jogát nem érvényesítette volna addig, míg a vármegyeház a vármegye céljaira lesz felhasználva. Ez a telkekre vezetett visszazállási jog egyáltalában nem gátolta volna a vármegye közönségének építkezési szándékát, az építkezés elé a város semmiféle akadályt nem gördített volna, mindezek tehát eléggé bizonyítják, hogy a vármegye kivánóságának semmi méltányos alapa nem volt, sőt bizonyos tekintetben visszatetsző az, hogy mikor Debreczen sz. kir. város egyik legszebb, legnagyobb és legértékesebb terhéit ingyen adta a vármegyének, ez most már minden fentartás nélkül magának vindikálja azt a pusztán „csak azért is megmutatom“ elvből kiindulva, a korlátozás törlesztését nem is kéri, hanem követeli az ajándékozó várostól.

Hogy valóban követelésszerűleg lépett fel a vármegye, kitűnik a határozatot megelőző tárgyalások menetéből, melynek folyamán a vármegye tisztviselői nyilvánosan és határozottan kijelentették, hogy ha a korlátozás nem törli a város közönsége, azon esetben nem is tárgyalnak ebben a kérdésben s nem is építkeznek. Már pedig kö-

zönséges szokás szerint, ha valaki előnyöket kér, legalább is respektálnia kell a kérés ellenében helyezett néző pontokat, főleg ha egy oly várossal áll szemben, amely gavallér módon ajándékoz egy nagyértékű ingatlant. Ehelyett azonban a vármegye képviselői a legmoverebb álláspontra helyezkedtek, egyáltalában nem respektálva a város óhaját, pusztán a maguk érdekeit nézve.

A vármegye akképpen okoskodott, hogy a város nem vesz semmit a korlátozás törlesztésével, mert szerinte is a város nem akarja ajándékát visszavenni. Így tehát ebből az következik a logika örök törvénye szerint, hogy a vármegye nem is félhetett attól, hogy a korlátozás fentartásával a város valamikor elveszi a telket a megyeházától. Ellenben a korlátozás törlesztésével a város örökre elvesztette esetleges rendelkezési jogát a vármegyeház telkétől, már pedig nem szabad figyelmen kívül hagyni és semmissé deklarálni az ajándékozó intencióját, amely éppen a korlátozás feljegyzésében csucosodik ki. Ha pedig így áll a dolog, akkor mi következik abból? Semmi más, mint az, hogy Debreczen sz. kir. város ezen korlátozás törlesztésével mindenféle biztosítékot elvesztett arra nézve, hogy megváltozott viszonyok esetén eddig biztosított joga értelmében járhasson el. Vagyis ha bekövetkezik az az idő, amitől övön benünk a magyarok Istene, hogy megszűnik Hajduvármegye, ami elvégre is bekövetkezhetik, mert ami születik; az meg is halhat, vagy ha beláthatatlan bonyadalmak támadnak és feltámad egy új darabnt világ, amely talán egyik-másik ellentálló hazafias megyére kimondja a „centeo delendam esse“ elvet és a mostani vármegyeházat az államhatalom a neki testzése szerint való célra használja fel, megtörténhetik, hogy a város saját ajándékán fogja nagyra növelni a szabadság és az autonómia legveszedelmesebb ellenségeit.

És hogy ennek a félelemnek van alapja, megmutatták a nemrégben lejajlott alkotmányos küzdelmek, melyeknek viharfelhői ismét jelentkeznek szemhatárunkon.

Városunk törvényhatósági bizottsága közgyűlésének többsége a következő határozatot hozta ezen kérdésben: A közgyűlés a korlátozás törlesztésébe beleegyezik, de bejegyzí azt, hogy „ha Hajduvármegye bármely okból megszűnnék; a vármegye vagy annak örököse tartozik a városnak megfizetni a telek akkori értékét.“

Ez az utóbbi korlátozás szerény nézetünk sze-

rint egy pictus masculus. Feljegyezzük jogunkat egy oly tulajdonossal szemben, aki még most nem létezik, de akit a változott viszonyok életre ébreszthetnek. Vajon, ha a vármegye megszűnik, hogyan fogja és miből megfizetni a telek értékét a megszűnt vármegye, az elpusztított jogi személy? Ki tudja azt megmondani, hogy utána ki lesz a tulajdonos és vajon az államhatalom nem fogja-e egyszerűen negligálni ezt a feljegyzést és a városnak nem lesz alkalma feljegyzett jogát valami uton-módon érvényesíteni. Az a kifogás, hogy ha a korlátozást a város nem törli, a vármegye nem építhet, üres szólam, amely figyelmet sem érdemel ezen kérdésben. Miért nem építhetett volna a vármegye a korlátozás dacára is? Ehhez jogosult volna ez esetben is és a város nem gördített volna akadályt városunkat is emelő építkezési szándékában.

Mindezeket egybevetve igen helyeselnék azok szándékát, akik ezen közgyűlési határozatot megfelelőbbnek. A felebbezőket szíves kézséggel támogatjuk már csak azért is, mert a vármegyének nem volt helyes taktikája a merev álláspontra való helyezkedés, mert elvégre is előbb a város adott és a város adományára vezetett korlátozási jog törlésének kérdésében a merev álláspont elmaradhatott volna.

A bekebelezett jog ingatlanhoz való jog volt (az még ma is) s ezt elejteni olyan szavazással, a minővel megtörtént, nem is lehetett. Előírja a törvény, hogy ezt kellő előkészítés, meghirdetés után névszerinti szavazással kell eldönteni.

De eltekintve ettől — olyan tiszta s félremagyarázhatatlanul határozott módon volt bekebelezve az elődök böles előrelátása folytán a város joga, hogy ha valamikor megszűnt volna a megye, a város egyszerűen birtokába vette, vehette volna a telket s mint birtokban levő, bármely hatalom ellen könnyen védekezhetett volna.

Már pedig a határozat szerint bekebelezéssel nincs biztosítva semmi. Sőt esetleg szereztünk magunknak — városunknak kellemetlenséget, pert és károsodást.

Ha — mondjuk — felfüggesztve lesz az alkotmány s az abszolutizmus eltörlői a megyéket s rendel kerületi főnököket, helytartókat: ezek ülnek be, az abszolutizmus ül be, valamely császári királyi helytartó a megyeháza. S ha követelni akarunk (pedig majd nem is merünk követelődni) egyszerűen azt mondja: nem fizet, mert ő a megye. S még a bíróság is, amely akkor szintén császári királyi bíróság leendő, annak ad igazat.

S mi vigasztalhatjuk magunkat, hogy Hajdu megye akaratából s magunk meggondolatlanságával fészket adtunk itt az abszolutizmusnak.

Bizony jó volna tudni akkor, kik szavazták meg azt — a törvényhatósági bizottság tagjai közül?

Harminc év előtt.

(Kihalt: Nagy Gyula vár. adógyűlöstályi hivatalnok.)

Debreczen sz. kir. város határában, magasabb fekvésű helyeken, dombokon ki vannak rakva a fix pontokat jelző rudak, táblák; új kataszteri fel-

mérés folyik. A vak barázdán járja a párbeszéd a gazdák között: „mégint nem fogják jól kimérni a földünket szomszéd, tükörrel mér az indzsellér, lusta a láncot huzni.“ A rengő kalászkok között komoly hivatalnokok, mérnökök járnak. Az új adótörvény alapján elrendelt mivelési ág változás felvételén dolgozik az egyik bizottság, a másik a földfelmérés háromszögelésén fáradozik, míg harmadiknak a város hatóságának kiküldöttje alapítja meg a bejelentett rovar- és jégeső-károkat, — adóelengedés céljából.

Most, hogy az új felmérés folyik, nem lesz talán érdektelen, ha az ezelőtt 30 évvel felmért debreczeni határ egyes pusztáinak, dűlőinek akkor talált területét és mivelési ágait közlöm.

Beltelkek	...	492	hold	1078	□-öl
Sétakert...	...	59	"	1594	"
Sestakert	...	113	"	456	"
Ujkert	...	90	"	1014	"
Istvánmalom és környéke	...	27	"	533	"
Libakert	...	34	"	662	"
Vénkert	...	47	"	643	"
Csigekert	...	27	"	963	"
I. Majorsági föld	...	75	"	407	"
II.	...	18	"	774	"
Köntöskert	...	89	"	762	"
Hatvan-utcai kert	...	70	"	219	"
III. Majorsági föld	...	44	"	1158	"
Tócsakert	...	146	"	451	"
Turáskert	...	11	"	738	"
Vásártér	...	3	"	292	"
Széchenyikert	...	51	"	786	"
Postakert	...	48	"	1304	"
Vargakert	...	52	"	1436	"
Tégláskert	...	200	"	437	"
Boldogfalvakert	...	93	"	731	"
IV. Majorsági föld	...	259	"	1294	"
Homokkert	...	143	"	1490	"
V. Majorsági föld	...	339	"	594	"
Város lucernása	...	61	"	1204	"
VI. Majorsági föld	...	88	"	305	"
VII.	...	267	"	112	"
Csapókert	...	120	"	109	"
VIII. Majorsági föld	...	202	"	819	"
Nagyerdő	...	2359	"	1142	"
Homokkall	...	3397	"	211	"
Apafa	...	321	"	1216	"
I. Belső legelő (új osztás)	...	4590	"	1231	"
II.	...	7042	"	65	"
III.	...	5287	"	1591	"
VI.	...	3297	"	316	"
Macs puszta	...	2994	"	1079	"
Zelemér	...	88	"	126	"
Gyulai macs	...	2816	"	953	"
Öndöd	...	11972	"	812	"
Szepes...	...	4666	"	258	"
Ebes	...	5839	"	866	"
Gyulai Hegyes	...	3171	"	1579	"
Nagy Hegyes	...	1246	"	1551	"
Kis Hegyes	...	1896	"	410	"
Cuca	...	2003	"	714	"
Elep	...	11672	"	1455	"
Kösélyszeg	...	3642	"	530	"
Alomzug	...	2218	"	1462	"

Máta	27283	"	1341	□-öl
Ohat	9745	"	498	"
Zám	12381	"	662	"
Utak és vizek	1261	"	2492	"
Pac	2214	"	1040	"
Bánk	6975	"	250	"
Haláp	11198	"	1580	"
Fancsika	3506	"	850	"
Nagy Csere... ..	7060	"	1181	"
Monostor	850	"	933	"

Osszesen: 166,287 hold 468□-öl.

Ezen őrtási terület művelési ágakként a következőleg oszlott meg:

Szántó föld	73,719	hold	1092□-öl
Kert	231	"	291 "
Rét	16,045	"	209 "
Szőlő	938	"	1041 "
Legelő	48,374	"	824 "
Erdő	16,728	"	949 "
Nádas	1,099	"	817 "
Földadó alá nem eső terület	9,150	"	45 "

Osszesen: 166:287 hold 468□-öl.

Az összes területre az akkori helyszínelési felügyelőség 735,308 forint 17 krajcár kataszteri tiszta jövedelmet állapított meg, mely 25³⁴/₁₀₀-kal, 187,503 forint 62 krajcár földadó vettetett ki évenként.

Eme földadóból Debreczen sz. kir. város a tulajdonát képező földbirtokok után, csaknem egy negyedrészét, vagyis 45,166 forint 79 krajcárt fizet.

Hírek.

Személyi hír. Debreczenben a múlt és ezen a héten több idegen jemes ember fordult meg. Itt láttuk: Dessewffy Emil gróft, Rubinecz Gyulát, Kopply-Gézát, Csitársy Antalt, Kende Zsigmondot, Marosi Pált, Ruffy Pált, Matta Árpád dr., Jeszenszky Pált, gróf Desachegne Ferencet, Váradí Szabó Jánost, báró Natond Tivadart, Juhász Árpádot, Jancsó Dezsőt, Harmandinger Hermann, Márton Andort, Kovácsy Jánost, Révész Kálmánt és Szántó Andort.

Eskütétel. A tanács ülésen három tisztviselő tette le a hivatalos esküt. Haty Kálmán mérnök, vízműfelügyelő, Harsányi Imre dr. tb. aljegyző és Budaházy Jenő tb. rendőr-fogalmazó.

Az egyház építkezése. A presbiterium végleg elhatározta, hogy hármas telken püspöki palotát épít. Az építéssel Balogh Kálmán építészti bízta meg.

Szabadságon. Varga Emil dr. tisztí orvos július 1-én szabadságra megy. Távollétében július 1-től 15-ig K. Szalay Béla dr., 15-től 26-ig Balkányi Ede dr. tisztí orvosok helyettesítik.

Morvai Sótér halála. Morvai Sótér kéményséprőmester, városunk törvényhatósági bizottságának tagja f. hó 27-én 47 éves korában elhunyt. Temetése nagy részvétel mellett ment végbe június 29-ikén. A megboldogult lelkes barátja volt a tözellő intézménynek és mint alparancsnok nagy buzgalommal működött. Áldás emlékezetére.

A színház új butorzata. A városi tanács a héten tartott közgyűlésében elhatározta, hogy a

színház régi rozoga butorait kicseréli és a színház helyiségeit villamvilágítással szerelik fel.

Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter a debreczeni fémipari szakiskolába Fennesz Lajos okleveles gépészmérnököt tanárrá nevezte ki.

Állami kezelésbe vett ut. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter értesítette a város községét, hogy a debreczen — nyiradony — beregszászi törvényhatósági utat állam kezelésbe vette.

A debreczeni izraelita nőegylet jelentése 1906—1908. évről. Az izraelita nőegylet gondosan összeállított jelentése arról győző meg bennünket, hogy ez az egylet némesen tölti be hivatását és vezetése avatott kezébe van letéve. Az egyesület tiszta vagyona 36,175 kor. 01 f., melyből szanatórium alapítvány 10,607 kor. 70 f. A két évben tartott mulatságok az egylet javára 10,226 kor. 13 fillért jövedelmeztek. A gyermek tápinteztetét a tagok nagylelkűsége tartotta fen. Az egylet megalapította újabban a leány egyesületet, azért hogy az emberszerető munkához friss erőket alkalmazzon és előkészítse a leányokat arra, hogy majdan mint vezetők folytathassák az emberszerető munkáját. Az egylet vezető lelke Balkányi Miklós doktorné, ki nemes szívvel évről-évre több és több eredményt ér el lelkes munkálataival. A jelentés Burger D. József titkár szakovatott tollal dicseri.

Kossuth-utcai bérkocsiallomás. Többen folyomadtak a városi tanácshoz, hogy a Kossuth-utcai bérkocsi állomást helyezze át. A kérvényezőknek igazuk van, mert a Kossuth-utca a város egyik legszebb és legforgalmasabb utcája, azonban, különösen az eleje sokkal szűkebb, hogysem alkalmas volna bérkocsi állomás céljára. Egyben kérjük a rendőrséget, hogy különösen a melegebb napokban szigoruan ellenőrizze a bérkocsiallomásokkal, mert itt-ott tárhetetlen büz fertőzötti a levegőt.

Mattyasovszky Andor könyve. A Hold keletkezéséről és állapotáról szóló elmélet bírálatá címen Mattyasovszky Andor, ki a természettudományokkal és csillagászattal sok tudással foglalkozik, egy füzetet adott ki, melyet nagy élvezettel és haszonnal olvashatnak nemcsak a szakemberek; de a laikusok is. A kis füzet elvont tartalma dacára érthetően és világos stílusban tárgyalja a Hold keletkezését és állapotát. A füzet ára 50 fillér és Csáthy Eerenc könyvkereskedésében kapható.

A bortörvény népszerű ismertetése. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a folyó évben életbelépett új bortörvényről kérdés és felelet alakjában összeállított népszerű ismertetést dolgoztatott ki. A könyvecske, melynek címe: „Az új bortörvény kis kávéja“, a jövő héten fog a nyomdából kikerülni. E hasznos kis munka különösen a kis szőlőgazdáknak van szánva, akik abból könnyen megtanulhatják az új bortörvénynek mindazon rendelkezéseit, amelyeket ismernie szükséges mindenkinek, aki bortermeléssel és boreladással foglalkozik. A könyv ára 20 fillér. Lelkészek, községi jegyzők, tanítók és kis szőlőgazdák, akik ez iránt egyszerű leveiben, levelezőlapon a földmívelésügyi miniszterium könyvtárához fordulnak, ezt a könyvet ingyen kapják meg.

